

PROJECTEN & RAPPORTEN

In deze rubriek treft u een korte omschrijving aan van actuele projecten en rapporten van De Vlinderstichting.

De effecten van gefaseerd maaibeheer op de ongewervelde fauna van graslanden

Auteurs

Wallis de Vries, M.F. & Knotters, J.C.

Opdrachtgever

Ministerie van LNV

Inhoud

Bij insectenvriendelijk beheer van

graslanden wordt er veelal gepleit voor een gefaseerde aanpak van het maaibeheer. Maar werkt het ook? Dit is tussen 1995 en 1998 onderzocht in een beheersexperiment over elf terreinen met vochtige schrale graslanden. Gekeken is naar de dagvlinders in monitoring-routes en naar een groot aantal groepen overige ongewervelden die in vangbepers werden bemonsterd. In het algemeen profiteerden de dagvlinders inderdaad van het gefaseerde maaien. Dit gold met name voor de zeldzame Zilveren maan, maar ook voor het Bruin zandoogje, de Argusvlinder en de Kleine vos. Voor de overige ongewerveld-

den waren de resultaten veel minder duidelijk. Loopkevers en sommige andere kevergroepen waren meer te vinden in jaarlijks gemaaide vegetatie en profiteerden dus niet van het gewijzigde beheer. Mieren en snuitkevers waren eerder in overstaande delen te vinden, maar namen toch niet duidelijk toe bij gefaseerd maaien. Vermoedelijk worden de soortengroepen die op de bodem leven, die met name in de vangbepers terecht kwamen, weinig door gefaseerd maaien beïnvloed. Ze worden er evenwel ook niet aantoonbaar door benadeeld. Dagvlinders worden juist wel beter van een gefaseerd beheer. Waar-

schijnlijk geldt dit evenzeer voor andere ongewervelden die in de vegetatie leven, zoals de genoemde snuitkevers, bladhaantjes, wantsen, cicaden en veel spinnensoorten. Hier is nader onderzoek voor nodig. De aanbeveling om gefaseerd te maaien blijft echter recht overeind staan!

Het Amsterdamse bos: dagvlinders en sprinkhanen bij grazen of maaien

Auteurs

Van Zuijlen, M.P. & Wallis de Vries, M.F.

Opdrachtgever

Gemeente Amsterdam

Inhoud

Het beheer van het Amsterdamse Bos krijgt een steeds natuurlijker karakter. Daarbij hoort ook de introductie van Schotse Hooglandrunden. De effecten van dit begrazingsbeheer op het voorkomen van dagvlinders en sprinkhanen zijn vergeleken met een meer traditioneel maai-beheer. Beide soortengroepen waren talrijker in het begraasde gedeelte. Dit gold met name voor het Bruin zandoogje en het Hooibeestje. De Kustsprinkhaan, de Grote groene sabelsprinkhaan en het Gewoon spitskopje kwamen uitsluitend in het begraasde deel voor en de Bruine sprinkhaan was hier in grotere aantallen te vinden. De verschillen worden waarschijnlijk veroorzaakt door het grotere aanbod van nectar en waardplanten in de opschietende ruigte en de grotere variatie in vegetatiestructuur bij begrazing ten opzichte van maaien. Naar verwachting zullen de omstandigheden voor dagvlinders en sprinkhanen in het begraasde deel verder verbeteren indien een voldoende begrazingsdruk wordt gehandhaafd zodanig dat een gevarieerde vegetatiestructuur ontstaat. In het gemaaide deel is verbetering pas te verwachten wanneer een gefaseerde aanpak van het maai-beheer wordt doorgevoerd.

Dagvlinders en libellen onder de meetlat: Jaarverslag 1998**Auteurs**

Chris van Swaay, Robert Ketelaar en Kars Veling

Opdrachtgevers

CBS en IKC-Natuurbeheer

Inhoud

In dit jaarverslag worden de resultaten uit 1998 van de Landelijke Meetnetten Dagvlinders en Libellen gegeven. Het teljaar 1999 wordt het tiende jaar van het Landelijk Meetnet Dagvlinders (voorheen het dagvlindermonitoringproject). Het heeft tot nu toe al een schat aan informatie opgeleverd. Voor de libellen was 1997 het eerste echte teljaar. 1998 was geen goed vlinderjaar. Om te beginnen werkte het weer niet erg mee. Vooral in juni en juli was het vaak ronduit slecht. En als je dan even mooi weer had, vloog er vrij weinig. Het gemiddeld aantal

vlinders per route was dan ook laag. Talrijkste soort was zoals vanouds het Bruin zandoogje (bijna 30.000 getelde exemplaren). Natuurlijk waren er ook een paar leuke zaken te melden. De invasie van de Oranje luzernevlinder was goed te volgen op de routes. En ook het Boswitje deed het uitstekend. Ook voor de libellentellers werkte het weer niet mee. Talrijkste soort was de Watersnuffel (ruim 10.000 exemplaren), terwijl het Lantaarntje op de meeste routes gezien werd. Alle vlinder- of libellentellers hebben het verslag inmiddels thuis gekregen. Voor andere serieus geïnteresseerden zijn er nog enkele exemplaren aan te vragen bij De Vlinderstichting.

Mogelijkheden voor de Zilveren maan in het IJperveld en Noord-Holland boven het Noordzeekanaal**Auteurs**

Arnout-Jan Rossenaar en Ron van 't Veer

Opdrachtgever

Provincie Noord-Holland

Inhoud

De Zilveren maan is in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal in de zeventiger jaren uitgestorven en in het zuidoosten van de provincie komt nu nog slechts een kleine kwetsbare populatie bij Kortenhoef voor. Hierdoor dreigt de Zilveren maan uit Noord-Holland te verdwijnen. De provincie Noord-Holland heeft De Vlinderstichting in samenwerking met het Noordhollands Landschap verzocht de huidige kwaliteit van de laagveengebieden als leefgebied voor de Zilveren maan te onderzoeken. Uit dit in 1998 uitgevoerde onderzoek bleek dat er in het IJperveld, het Heitje van Katham en het Wormer- en Jisperveld goede leefgebieden voor de soort aanwezig zijn. In deze terreinen zijn nog voldoende groeiplaatsen van het Moerasviooltje, evenals de vereiste combinatie van veenmosrietland en koekoeksbloemhooiland. Een herintroductie heeft hier een goede kans van slagen en er wordt nu tot voorstel uitgewerkt.

Interimrapport Overlevingsplan Grote vuurvlinder**Auteur**

Arnout-Jan Rossenaar

Opdrachtgever

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Inhoud

De Grote vuurvlinder is in Nederland een internationaal belangrijke en ernstig bedreigde vlinder. In 1999 verschijnt een Soortbeschermingsplan. De Grote vuurvlinder is in zijn leefgebied voor zijn ei-afzet afhankelijk van Waterzuring in jonge verlandingsvegetaties. Jonge verlandingsvegetaties zijn zeldzaam geworden. Als vervolg op dit Soortbeschermingsplan is in 1998 een meerjarig project gestart met als doel de populatie van deze soort in Nederland te herstellen door herstel en ontwikkeling van (nieuw) leefgebied. Hier toe zijn alle huidige, voormalige en potentiële leefgebieden met de beheerders op mogelijkheden voor herstel- en inrichtingsmaatregelen onderzocht, is een inventarisatie verricht van de actuele verspreiding en is een speciale monitoringmethode ontwikkeld, waarbij eitjes en rupsen worden geteld. In 1999 zullen, naast de al bestaande monitoringroutes in de Weerribben, ook in de Rottige Meenthe en de Wieden routes worden ingericht.

Dagvlinders en libellen van de Rode lijst in Overijssel**Auteur**

Arnout-Jan Rossenaar

Opdrachtgever

Provincie Overijssel

Inhoud

Voor de provincie Overijssel is een overzicht gemaakt van de Rode lijst Dagvlinders en Libellen in de provincie met de nadruk op de laatste 20 jaar. Overijssel is in Nederland een van de belangrijkste provincies op het gebied van dagvlinders en libellen en herbergt veel bedreigde soorten. In Overijssel hebben maar liefst 16 Rode Lijst vlinders een of meerdere populaties. De belangrijkste soort is de Grote vuurvlinder, waarvan meer dan 80% van de huidige verspreiding op Overijssels grondgebied ligt. Het voortbestaan van de, uitsluitend in Nederland voorkomende, ondersoort batava is nu volledig afhankelijk van de ontwikkelingen in N.W.-Overijssel. De Zilveren maan heeft nu verreweg de grootste Nederlandse populatie in de Wieden en de Weerribben. Wat betreft de libellen is Overijssel van belang voor 12 soorten libellen van de Rode lijst, waaronder de Noordse winterjuffer en de Beekrombout. Een klein lichtpunt is, dat het met de Kleine ijsvogelvlinder in Overijssel iets beter gaat dan in de rest van Nederland, mogelijk een gevolg van een natuurlijker bosbeheer. Bij ongewijzigd beleid zal de provincie echter, gezien de gesignaleerde achteruitgang, nog veel bedreigde soorten verliezen.